

CITIȚI ȘI VEȚI FI FERICIȚI!

Vlad POHILĂ

Sînt romane, sînt povestiri, sînt poeme care stăruie zile la rînd, săptămîni, luni și ani întregi în memoria noastră... Ca să vedeți, însă, pot să nu-ți lase în pace memoria și unele articole. Deși au trecut deja cinci ani de cînd am citit articolul la care vreau să mă refer în continuare, subiectul lui adeseori „îmi dă tîrcoale”, revine în memorie cu impresiile inițiale de lectură, dar și cu niște fațete noi privind mesajul lansat de autoare. Iar autoarea este o publicistă poloneză, Agata Tomaszewska, colaboratoare a revistei „Krytyka Polityczna” (*Critica politică* – revistă de politică și cultură, editată la Varșovia), unde a publicat și eseul în cauză, consacrat temei lecturilor. Poate nici nu aș fi citit eseul în cauză, însă mi-a trezit curiozitatea titlul scrierii care, în traducere din polonă sună astfel: *Nu citiți cărți și veți muri fericiți!* (sic!).

Autoarea pornește de la niște statistici deprimante vizînd cititul în patria sa, Polonia. Potrivit acelor statistici (din anul 2013), 40 la sută din polonezi nu au luat în mîină nici măcar o carte, nici măcar vreun album, dicționar sau îndreptar. Citeau cu regularitate doar 11 la sută din polonezi, „cu regularitate” însemnînd 7 (șapte) cărți pe an. Nu au putut ameliora situația nici eforturile unei campanii lansate de o societate a bibliofililor și care campanie avea genericul „Nu citești? Nu mă voi culca diseară cu tine!”... „Polonezii se țin morțiș de ideea că nu trebuie să citească și luptă pentru «dreptul» de a trăi fără a deschide o carte”, constată cu tristețe Agata Tomaszewska, după care continuă pe o notă cu totul surprinzătoare: „În linii mari, însă, cei care nu citesc, au dreptate. Adică, au o dreptate a lor... Doar în zilele noastre citi-

tu cărților nu are nici un sens...” Și pentru a demonstra absurditatea, lipsa de sens a lecturii, publicista poloneză enumeră cinci motive sau cauze de ce nu are rost să mai citim. În continuare, vom reda, în rezumat, argumentele publicistei poloneze.

a) Lectura nu aduce nici un folos. Adevăruț e că oamenii pot trăi foarte bine și fără cărți. Poți fi om de succes, poți fi iubit, poți ajunge în centrul atenției publice, poți deveni popular, poți trece ca om inteligent fără a avea nici o tangență cu literatura. În ultimă instanță, mai util decît lectura este și Facebook-ul! Doar omul are atîtea alte sfere de activitate mai importante: serviciul, familia, cumpărăturile, îmbrăcămîntea, prietenii, alimentarea, tot soiul de întîlniri și petreceri, sportul, sexul... Și fiecare din aceste „îndeletniciri” are anumite avantaje. Pe cînd cititul cărților este ceva asocial, grație lecturilor omul, în genere, nu se simte mai bine (de multe ori, chiar dimpotrivă), nici nu poate face o impresie mai deosebită asupra celor din jur. În concluzie: la ce bun să irosești timpul pentru o ocupație care nu-ți dă nimic concret?!...

b) Lecturile necesită mari pierderi de timp. Astfel, ca să vezi un film, „cheltuiești” o oră și jumătate. Pentru un episod de serial televizat, și mai puțin: 30-40 de minute. Cititul unui ziar îți fură cam o oră, un meci de fotbal – ceva mai mult: o oră jumătate, maximum două ore. Pentru o petrecere cu prietenii sau cu rudele ai nevoie de cinci-șase ore. Cu muzica lucrurile stau și mai bine: o poți asculta în timp ce faci și altceva, mai folositor. Pe cînd cărțile... Pentru a citi un roman, ai nevoie de cîteva zile, posibil și de cîteva nopți! Or, în zilele noastre, nimeni sau poate un pro-

cent foarte mic este capabil de așa sacrificiu. Zile și seri libere oamenii au numai în concediu, iar în concediu un cetățean „normal” merge la mare sau la munte, fie în țară, fie în străinătate. Și care nebun s-ar apuca să citească romane, în loc să se bălăcească în mare ori să se cațere pe un deal, pe o colină sau chiar pe un vîrf de munte?

c) Cititul cărților te obosește. Cei mai mulți oameni știu încă din școala primară că lectura este, în genere, un chin. Școala generală, liceul și facultatea confirmă cu vîrf și îndesat acest adevăr, încît, cei mai mulți tineri răsufală ușurați după susținerea examenelor de licență – pe urmă, nimeni nu te mai bate la cap cu liste de lecturi obligatorii, cu compoziții și eseuri pe marginea unor personaje ori subiecte din cărți scrise fie cu secole în urmă, fie chiar în zilele noastre. Și cine ar dori să se întoarcă la acei ani de coșmar? Doar lectura necesită nu numai pierderi enorme de timp (a se vedea punctul **b**) de mai sus), dar mai implică și o concentrare, o încordare de care nu oricine este capabil. Pentru cititul cărților avem nevoie și de liniște, de o anumită izolare, de renunțare la alte îndeletniciri, să ne lăsam pe un anumit timp chiar și de telefonul mobil sau de internet. Ajunși în asemenea situație, firește, cei mai mulți lasă la o parte cartea și deschid internetul, unde, dacă deschizi concomitent cîteva „ferestre”, îți dai seama că trăiești din plin anii care trec prea repede, din care motiv este absolut necesar să-i trăim „cu socoteală”.

d) Lecturile nu sînt defel profitabile. Nu este vorba că ar trebui ca cineva să ne plătească pentru că citim romane, poezii, piese dramatice, cărți de istorie, ghiduri turistice etc. Pur și simplu, alte îndeletniciri ne aduc un capital, oricît de modest, pe cînd cititul... Și, iarăși, nu e vorba, aici, de capital în sensul acceptat de finanțiști, de economiști, de contabili, ci de alte feluri de acumulări. Bunăoară, aflîndu-ne

cinci-șase ore la o petrecere, ne odihnim și fizic, și intelectual, în plus, avem ocazia de a ne demonstra inteligența, cunoștințele în materie de internet, fotbal, muzică sau dansuri moderne, politică internă sau externă etc. Acordînd mai mult timp internetului, aflăm multe noutăți plăcute (uneori surprinzătoare, poate chiar șocante) despre comunitatea în care trăim, concomitent mai avem prilejul de a nu impune prin postări, oricît de scurte, pe marginea „subiectelor zilei” din domeniul (domeniile) care ne pasionează. Pînă și vizionarea unui film, nou sau din cinemateca de aur, pînă și mersul la un concert au un efect mai convenabil: astfel te detașezi de realitatea cenușie, monotona, plictisitoare... Iar dacă mergi la spectacol cu prieteni sau rude, iată, ai ocazia de a spune cu voce tare o impresie, oricît de trăsniță, dar care îți asigură o creștere a stimei acestora. Dar ce poți face în cazul în care ai citit o carte, cui să te lauzi cu asemenea ispravă? Fiți siguri că 90 la sută din anturajul Dvs. – colegi, prieteni, rubedenii – în cel mai bun caz vor da din cap aprobator, chipurile, da, e formidabil că ai citit acest bestseller, însă, în mintea lor își vor zice ceva de felul: „Doamne, ce coleg (prieten, verișor primar, vecin) straniu am! Mai bine povestea ce a văzut aseară la „Animals Planet” și atunci se ica o discuție vie, agreabilă, temeinică...”

e) Dacă citești, ești considerat un marginal. Lectura este o preocupare a unui număr limitat de oameni. Tocmai din acest motiv iubitorii de lecturi sînt tratați cu o doză de neîncredere, poate chiar și cu un greu mascat dispreț. Cu referire la un trecător civilizată, dar îmbrăcat mai modest, poți auzi obiecții de felul: „Ori e șomer, ori dă toți banii pe cărți, căci nu seamănă ai da pe băuturi alcoolice...” Nu sînt mai măgulitoare nici comentariile vizînd un bibliofil notoriu, cu o bibliotecă personală de o mie, două, posibil și trei mii de volume. Acesta, în mod obligatoriu, va fi întrebat:

„Și ai citit toate cărțile astea, câte le ai în bibliotecă?!”, iar întrebarea aceasta conține și neliniște, și compasiune, chiar și înspăimântare. După ce bibliofilul pleacă din obștea înspăimântată de faptul că acesta a citit sute și mii de cărți, „anti-bibliofilii” sau „neprieteni lecturilor” declară cu toată sinceritatea: „...Ce viață mai are și tipul acesta! Slavă ție, Doamne, că m-ai ferit de patima cititului!”

Ce se poate spune despre această categorie – numeroasă, oricum ai da-o – de cetățeni pe care autoarea poloneză i-a numit „anti-bibliofili”, „neprieteni ai cărții și lecturii”? Pe ei nimeni nu-i va putea convinge de importanța lecturilor, de farmecul cititului, de necesitatea imperioasă ca omul să citească, adică să găsească timp și voință pentru a se apleca asupra unei cărți. Aceștia, neprieteni lecturii, vor căuta, în orice împrejurări să elogieze orice altă pasiune, îndeletnicire sau preocupare, numai nu cititul cărților, punând accentul – apăsător, categoric, fără drept de apel, – pe greutățile ce le creează contactul cu cartea: o groază de timp pierdut; oboseală suplimentară pe lângă starea de istovire ce ți-o provoacă serviciul, sau studiile, sau viața familială; în fine – lipsa oricăror avantaje, favoruri, dividende în cazul celor pasionați de lecturi. Ei, anti-bibliofilii, cred sincer că se află în câștig dacă trec nepăsător pe lângă rafturile cu romane, plachete de versuri, povestiri istorice sau de science fiction, note de călătorie, memorii, albume, dicționare, enciclopedii... Pentru că astfel ei își „cruță sănătatea”, obosesc mai

puțin, nu fac nervi în plus, reușesc să facă atâtea lucruri plăcute, la care cei pasionați de lectură nici nu pot visa! Astfel anti-bibliofilii au mai multe șanse de a muri fericiți în cadrul sistemului ce i-a generat și i-a avantajat, într-un fel sau altul, conchide autoarea poloneză.

Articolul Agatei Tomaszewska ar fi fost – pentru mine, cel puțin, – o mostră de literatură a absurdului, dacă nu ar fi avut un alineat, un gând final, pe care-l traduc în întregime:

„Facă ei (neprieteni lecturilor) ce vor, să procedeze cum le vine mai bine și mai ușor, cert e însă că ei nu știu de alternative. Tocmai de aceea, lipsindu-se de lecturi, ei s-ar putea să moară fericiți în cadrul sistemului ce i-a generat, i-a format și i-a avantajat, într-un fel sau altul. La fel de cert e că ei nu au cum să cunoască chinurile gândirii de sine stătătoare, nu știu ce este povara frământărilor asupra propriei persoane și a lumii întregi, nu vor ajunge la conștientizarea axiomei că există diferite puncte de vedere și largi perspective. Astfel ei completează în continuare rîndurile sclavilor acestei lumi. Și nimeni nu va atenta la acest «drept» al lor, căci a conduce o gloată de tâmpiți este mai simplu. Iar noi, cei cu pasiunea pentru lectură, mâine vom merge la bibliotecă sau la librărie ca să împrumutăm sau să procurăm o carte nouă. Și astfel noi suntem fericiți azi, acum, zi de zi, oră de oră – pentru că noi citim”.

Cred că veți fi de acord cu mine că aici orice comentariu este de prisos.